

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění

Ateliér Malba 1

DIPLOMOVÁ PRÁCE

- ... a tak opouštím motory a místo toho se pouštím do lesa. Je chladný, ale ne zas tolik. Je tam ticho, jednou za čas zařvu, ale slyším to jen já. -
-
- ... so I leave the engines and go into the woods instead. It's cold, but not so much. There is silence, I shout once in a while, but only I can hear it. -

Vypracoval/a: Monika Hniková
Vedoucí diplomové práce: Robert Šalanda
Oponent/ka diplomové práce: Veronika Ressler
Akademický rok 2021/2022

Čistý poznatek samotného naplnění. Při poznávání vzniká určitá hodnota vlastností. Hodnota, která se stává něčím co jedinec dlouho drží. Je to individuální hodnota, jež je součástí procesu zkoumání. Procesu přijímání podmínek vědomí, podmínek prostředí, podmínek, ve kterých se ocitáme, podmínek které si okolo sebe vytváříme

„Nezkalená mysl. ... Trávu těšilo, když vál vítr. Opravdu ji těšilo když ji vítr ohýbal sem a tam. A práva si říkala, že vítr je velká útěcha. Krom toho že sem žene mraky, z nichž padá déšť.“

O malbě vyjetým olejem uvažuji jako o objektu. I když je to akt malby, jako celek se pro mě po dokončení stává objektem. Malba je zde jako něco, co se stále proměňuje a nikdy nevysychá. V umění se nemění objekt našeho pozorování, ale náš pohled na něj. Zde se mění malba i náš pohled. Proměnlivost je přirozená, přírodní, světská. Maluji mraky, které jsou proměnlivou masou. Když maluji mraky, v daný moment už nejsou, nebo jsou už dávno někde jinde. Je to tedy proces zkoumání jen pro určitý stanovený čas a naší schopností zaznamenávat v daném čase. Z procesu fascinace masou se v daný moment stává fascinace vyjadřováním skrze zvolené formy. Předmětem v díle se stává sama matrice. Zvolená form vychází z mého přirozeného prostředí. Když nebyly mraky, začala jsme malovat dýně. Plody mé zahrady. Po celý rok bující objem. Hýčkaný. Fascinující tvar.

“...socha v pravém slova smyslu, je jen to, co se dá vyjádřit sochou. Všechno co se dá vyjádřit malbou je lepší vyjádřit malbou. Porozumění tomu co socha je, znamená najít to co se nedá vyjádřit jiným způsobem.”² Socha samostojná je ta, která vede v úvratě. U strojů jsou dvě úvratě, horní a dolní. Je to krajní bod dráhy pístu. I motorová součástka je formou různých částí. I Když to mohou být pevné body, určeny v základu, které se zdánlivě nemění, jejich přirozené jemné nuance nebo vliv změn prostředí či času dávají jejich přirozenou změnu - proměnlivost. Jde mi o zachycení změn dané masy uložené v součástkách. Je to zkoumání momentu - chvíle, pro danou jednotlivou skutečnost vyrobeného motoru pro daný účel. Skutečnosti jež se proměňují a sami v sobě mění a pomíjí.

“Obraz žije v družnosti, rozvíjí se a ožívá pod zrakem citlivého pozorovatele. Pod stejným znamením zmírá. Vyslat jej do světa je proto riskantní a drsný. Jak často bývá natrvalo raněn očima hrubců a krutostí impotentů, kteří by chtěli své postižení všeobecně rozšířit.“³

Začala jsem malbou akvarelů. Tuto techniku jsem od střední školy neměla ráda. Byla to pro mne technika reprezentovaná stanovenými způsoby malby, které člověk musel splnit pro to, aby byla malba dobře hodnocená. Rozhodla jsem se, že je to pouze technika, a ona samotná nemůže za to, jak ji lidé klasifikují. Přišlo mi škoda se tuto techniku kvůli stanoveným dogmatům nenaučit. Rozhodla jsem se přijmout ji jako čisté médium, postavit se jí čelem a pojmout ji vlastním způsobem, bez ohledu na požadavky ostatních. Začala jsem malovat mraky. Je to masa. Obrovská masa objemu a váhy, která i v nejmenším měřítku přesahuje náš vlastní rozměr. Je gigantická. A to vše ve své kráse velikosti je proměnlivé. Žádné formy, čistá fascinace mrakem. Když ale malujete mraky, nejde to. Začnete malovat mrak, ale než ho domalujete, je pryč. Už dávno není, je jiný, nebo je někde jinde. Myslím si, že mraky namalovat nelze. Při malbě mraků se přirozeně v určitou chvíli fascinace mrakem změnila ve fascinaci samotné malby mraku. Je to proces zkoumání vymezený jen pro určitý stanovený čas a naší schopnosti zaznamenávat v daném čase. Poté se člověk přirozeně

ocitá v bodu, kdy už si jen užívá, že maluje, štětec maluje, barva ulpívá na papíře. V tento moment jsou opět odsunuty všechny formy a zůstává jen prožitek (tedy zachycením malbou, naplnění myslí mrakem).

Přirozeně sem začala používat vyjetý olej z aut. Od začátku své výtvarné činnosti se věnuji technice. Motorům, součástkám, autům, motorkám, převodovka, karburátor. První olej byl z mého prvního auta Peugeot 205. Koupila jsem si ho v prvním ročníku na Akademii. Olej nikdo neměnil dlouhá léta, je to nejčernější olej z motoru, který jsem kdy získala. Když jsem s tátou nastavovala vůli ventilů na hlavě motoru mého Peugeota, seškrábala jsem usazenou špínu na víku motoru a namalovala jsem s ním obraz. Je to obraz převodovky z automobilu Brewster Model 41. z roku 1915. Tak krásný tvar převodovky. Malba olejem je pro mě zajímavá. Fascinující. Vůbec použití olejů a tekutin pro motory je fascinující. Ať jsou to oleje minerální, používané v dřívějších dobách, nebo oleje syntetické, jsou to oleje složené pro daný účel. Mají mazat. Jejich vlastnosti se samozřejmě odlišují, ve většině případů je základním prvkem pohyb, a to nejen oleje. Čisté oleje jsou rozmanité, některé jsou husté a jejich ulpívavost zcela cítíte mezi prsty. Jiné jsou řidké a jakoby stále v pohybu, jako by se samy pořád někam přesouvaly. K tomu všemu se přidává přirozená čern. Vzniká spalováním v motoru. Je to vlastně čistý uhlí. Přirozeně vzniklý chodem motoru a následně usazující se v mazacím oleji. Krásou tohoto faktu je rozmanitost. Nejen motorová nebo technická, ale i podmínky okolí, ve kterém motor funguje, kdo ho řídí, jak moc motor “týrá”, nebo je líný podřazovat rychlosti.

Vyjetými oleji jsem udělala několik plátů i instalaci papírů k sochařským pracím, které vznikly při mém studiu na Akademii. Tehdy jsem narazila na různé reakce, včetně těch, se kterými jsem si nevěděla rady.

I když jde o vyjetý olej, který má své vlastnosti: smrdí, špiní, je v autech, které vytvářejí škodlivé plyny. Mohou vyvolávat v lidech asociace spojené se znečištěním ovzduší, pouličními motorkářskými gangy, ekologií či frajerskou prestiží. Pro mne to tak není. Jsou to tátovy montérky. Vonící kapesník po benzínu, co mi věčně půjčuje. Vím, že žiji v době, kdy ekologie je velmi důležitou, ale také populární a protežovanou otázkou. Myslím si, že mi v této práci nejde o to mít eko hrnek. Spíše jde o nazírání. Pokud by má práce měla být vztažena k ekologii, chápala by sem ji jako způsob vnímání. Nazírání na věci a uvědomování si jich. Být si vědom bytí a přijmout jeho skutečnosti. Umět si uvědomit jevy světské proměnlivosti biosféry a uvědomovat si je ve svých podstatách a základech. Je to pro mne velmi důležité. Pro mne je tato práce o záměru pokusit se zachytit možnosti, jak se na věci dívat, jak je vnímat a přistupovat k nim.

Když nebyly mraky, začala jsme malovat dýně. Plod mé zahrady. Po celý rok bující objem. Hýčkaný. Fascinující tvar. Nejdříve jsem se zabývala barvou a stíny. Postupem času a určitým počtem maleb a studií jsem si uvědomila, že to, co mě na těchto “věcech” zajímá, je tvar. Objem. Masa.

Moji rodiče opravují veterány, především atypická stará auta, společenská dogmata této tematiky jsem nikdy moc nevnímala. Je to pro mě nějaký záhadný objekt, který leží na pojízdném stolku na dílně a ptám se, k čemu slouží, jak funguje, co dělá a proč má takovou zajímavou barvu. Hodiny tátova brčení nad vysvětlováním různých mechanismů. Proč to tak vyrobili, jaký to má účel. Krásná auta. Součástky jako formy různých částí. A jejich půvab. Uloženy na přesném jednom místě, kde mají být, nikde jinde. A ten tvar, nádherný, nemůže být jinak. Přesně zapadá. Měděné trubičky na brzdovou kapalinu, skleněná baňka na filtr benzínu, olejová vana. Technický mechanismus, skoro by sem se nebála říct kus od kusu jiný. Všechny ty varianty, motory z doby,

kdy se lidé snažili vyrobit něco, s čím posunou hranice tichosti, rychlosti, spolehlivosti. Ruční práce.

“Socha samostojná je ta, která vede v úvrat’.”⁴ U strojů jsou dvě úvratě, horní a dolní, je to krajní bod dráhy pístu. I když to mohou být pevné body, které se zdánlivě nemění, jejich jemné nuance nebo změny prostředí či času dávají jejich přirozenou změnu - proměnlivost. Je to jakési zkoumání momentu - chvíle, pro danou jednotlivou skutečnost vyrobeného motoru pro daný účel. Skutečností, jež se proměňují a samy v sobě mění a pomíjí. Zachycování motorů je pro mě stejné. Ve druhém ročníku jsem chtěla zaznamenat sání motoru z Aistream 345 1981, jeden ze stále funkčních originálů. Ovšem bez poškození nebo zanesení jakýmkoliv nečistotami. Vytvořila jsem si způsob lehaného PET G, jež díky teplu a určité modelaci a manipulaci kopíruje tvar dané součástky. Protože nejde o proces vakuování, kopírování tvarů není zcela přesné. dochází zde k určité proměně - změně. U těchto forem využívám obou stran, které následně odlévám do sádry. Některé body zůstávají pevné, jiné jsou jemné, některé jsou zcela opomenuty. Sádru jsem si vybrala pro její výborné vlastnosti vedení světla a také pro velmi příjemný haptický vjem. Vybírání daných součástek nebo částí motoru je prostorovou věcí.

K materiálům, s nimiž pracuji, jsem dospěla přirozeně. Studium. Sádra je křehká, jemná a velmi náročná. Pokud něco pokazíte, vždy je to vidět. Je pro mě velmi příjemná na omak a velké zalíbení mám i v její “křehkosti”, což mi přijde patřičné k mé diplomantské práci. U vyjetého oleje tomu není pro mě jinak. Určitý způsob recyklace použité věci, s pro mě krásnými vlastnostmi, jež jsou silně charakteristické a snad nevyvratitelně pomíjivé. Vyjetý olej pracuje na papíře i plátně několik měsíců a nikdy nezasychá. I po dlouhé době se změnou teploty dochází k pohybu.

Do diplomantského ročníku jsem vkročila bez očekávání. Nechtěla jsem dělat nejlepší a největší věc v mé dosavadní tvorbě, nechtěla jsem splňovat žádné požadavky. Poslední rok svého studia jsem si chtěla vychutnat. Diplomovou práci vnímám jako ukončení studia, a tak pro mě bylo daleko důležitější tříbení. Myslím, že mé práce působily pro pozorovatele jako soubor nesouvislých artefaktů, byly nepříliš ucelené. Proto pro mě bylo důležité uvědomit si, z jakých důvodů mi má práce přijde ucelená i přes formální roztržitost. A s tímto vědomím dále pracovat: “.. vzdát se každé představy takzvaně vnějšího světa, který se dá oslavovat, a pustit se do hledání možnosti, o níž lidé mluví, jako o prostředku k vyslovení něčeho, co bude důležité pro mě samotného.”⁵ Ráda bych řekla, že si myslím, že jsem v tomto směru dosáhla jistého posunu.

Vytrvalostní dlouhý boj, zmatenost, přikládání váhy cizím aspektům, tříbení a uvědomování si. Děkuji své oponentce za dlouhodobou spolupráci a konzultace, jež mi nepřekonatelně pomohly -utříbit si se-.

1 Agnes Martin, Nezkalená mysl, Arbor vitae, Praha 2001

2 Mark Rothko, Postoj deseti umělců k jejich umění a současnosti, 1947

3 Jan Hendrych, rozhovor pro rozhlasovou stanici Vltava

4 Jindřich Zeithaml, soukromý rozhovor

5 Barnett Newman, Umělec - kritik, Arbor vitae, Praha 2004